

Η κοινή αλιευτική πολιτική: σύσταση και εξέλιξη

Η ιδέα μιας κοινής αλιευτικής πολιτικής (ΚΑΛΠ) διατυπώθηκε για πρώτη φορά στη Συνθήκη της Ρώμης. Αρχικά συνδεδεμένη με την κοινή γεωργική πολιτική, εξελίχθηκε σταδιακά σε ανεξάρτητη πολιτική. Ο πρωταρχικός στόχος της ΚΑΛΠ, όπως αναθεωρήθηκε το 2002, είναι να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητα του αλιευτικού τομέα και να εγγυηθεί εισοδήματα και θέσεις εργασίας στους αλιείς. Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας θεσπίστηκαν διάφορες τροποποιήσεις στην αλιευτική πολιτική. Το 2013 το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο κατέληξαν σε συμφωνία σχετικά με τη νέα ΚΑΛΠ για τη μακροπρόθεσμη περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

Νομική βάση

Άρθρα 38-43 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Η ΣΛΕΕ θέσπισε ορισμένες καινοτομίες σχετικά με τη συμμετοχή του Κοινοβουλίου στη διαμόρφωση της νομοθεσίας περί της ΚΑΛΠ. Η σημαντικότερη τροποποίηση συνίσταται στο γεγονός ότι η νομοθεσία που είναι απαραίτητη για την επιδίωξη των στόχων της ΚΑΛΠ εγκρίνεται τώρα στο πλαίσιο της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας (παλαιότερα γνωστής ως διαδικασίας συναπόφασης), με αποτέλεσμα το Κοινοβούλιο να καταστεί συννομοθέτης. Ωστόσο, μια τέτοια νομοθεσία μπορεί να εγκριθεί από το Συμβούλιο μόνο βάσει πρότασης της Επιτροπής.

Όσον αφορά την επικύρωση διεθνών αλιευτικών συμφωνιών, η Συνθήκη της Λισαβόνας καθορίζει ότι αυτές θα επικυρώνονται από το Συμβούλιο έπειτα από την έγκριση του Κοινοβουλίου.

Στόχοι

Η αλιεία αποτελεί φυσικό, ανανεώσιμο, κινητό και κοινό αγαθό το οποίο αποτελεί μέρος της κοινής μας κληρονομιάς. Η αλιεία διέπεται από μια κοινή πολιτική, με κοινούς κανόνες που εγκρίνονται σε επίπεδο ΕΕ και εφαρμόζονται σε όλα τα κράτη μέλη. Οι αρχικοί στόχοι της ΚΑΛΠ ήταν η διατήρηση των ιχθυαποθεμάτων, η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, η διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των ενωσιακών στόλων και η παροχή ποιοτικών τροφίμων στους καταναλωτές. Η μεταρρύθμιση του 2002 προσέθεσε στους στόχους αυτούς τη βιώσιμη χρήση των έμβιων υδρόβιων πόρων, κατά τρόπο ισορροπημένο και από περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική άποψη. Η μεταρρύθμιση διευκρίνιζε επίσης ότι η βιωσιμότητα

πρέπει να στηρίζεται σε αξιόπιστες επιστημονικές γνωμοδοτήσεις και στην αρχή της προφύλαξης.

Επιτεύγματα

A. Ιστορικό

Η ΚΑΛΠ εντασσόταν μεν αρχικά στην κοινή γεωργική πολιτική, αλλά σταδιακά ανέπτυξε ξεχωριστή ταυτότητα καθώς η Κοινότητα εξελισσόταν, από το 1970, όταν τα κράτη μέλη θέσπισαν αποκλειστικές οικονομικές ζώνες (ΑΟΖ) και προσχώρησαν νέα κράτη μέλη με αλιευτικούς στόλους σημαντικού μεγέθους. Οι εξελίξεις αυτές είχαν ως αποτέλεσμα να πρέπει να αντιμετωπίσει η Κοινότητα ειδικά προβλήματα που συνδέονταν με την αλιεία, όπως η πρόσβαση σε κοινούς πόρους, η διατήρηση των αποθεμάτων, τα διαρθρωτικά μέτρα για τους αλιευτικούς στόλους και οι διεθνείς σχέσεις στον αλιευτικό τομέα.

1. Απαρχές

Μόλις το 1970 το Συμβούλιο ενέκρινε νομοθεσία για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης της αγοράς για τα προϊόντα της αλιείας και θέσπισε μια κοινοτική διαρθρωτική πολιτική για την αλιεία.

2. Αρχικές εξελίξεις

Κατά τις διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας και της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) το 1972, η αλιεία διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο. Διαπιστώθηκε τότε μια απομάκρυνση από την θεμελιώδη αρχή της ελεύθερης πρόσβασης. Τα εθνικά αποκλειστικά δικαιώματα παράκτιας αλιείας στα χωρικά ύδατα, που προσδιορίζονται ως ευρισκόμενα εντός των 12 ναυτικών μιλίων από την ακτή, επεκτάθηκαν, προκειμένου να συμπεριληφθούν οι ΑΟΖ, έως 200 ναυτικά μίλια από την ακτή. Τα κράτη μέλη συμφώνησαν να εναποθέσουν τη διαχείριση των αλιευτικών τους πόρων στα χέρια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

3. Κανονισμοί ΚΑΛΠ και μεταρρυθμίσεις

α Ο κανονισμός του 1983

Έπειτα από πολυετείς διαπραγματεύσεις, το Συμβούλιο ενέκρινε το 1983 τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 170/83 που θεσπίζει την ΚΑΛΠ της νέας γενιάς. Ο κανονισμός καθιέρωσε τη δέσμευση σχετικά με τις ΑΟΖ, διατύπωσε την έννοια της σχετικής σταθερότητας και προέβλεψε συντηρητικά μέτρα διαχείρισης βασισμένα στα συνολικά επιτρεπόμενα αλιεύματα και στις ποσοστώσεις. Μετά το 1983, η ΚΑΛΠ χρειάστηκε να προσαρμοστεί στην αποχώρηση της Γροιλανδίας από την Κοινότητα το 1985, στην ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας το 1986 και στην επανένωση της Γερμανίας το 1990. Τα τρία αυτά γεγονότα είχαν αντίκτυπο στο μέγεθος και τη δομή του κοινοτικού στόλου και στις αλιευτικές του δυνατότητες.

β Ο κανονισμός του 1992

Το 1992 ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 3760/92, ο οποίος περιείχε διατάξεις για τη ρύθμιση της αλιευτικής πολιτικής έως το 2002, επιχείρησε να δώσει λύση στο πρόβλημα της σοβαρής ανισορροπίας μεταξύ της ικανότητας του στόλου και των αλιευτικών δυνατοτήτων. Η λύση που πρότεινε ήταν η μείωση του κοινοτικού στόλου σε συνδυασμό με διαρθρωτικά μέτρα για τον μετριασμό του κοινωνικού αντίκτυπου. Ο κανονισμός

εισήγαγε την έννοια της «αλιευτικής προσπάθειας» με σκοπό να αποκαταστήσει και να διατηρήσει την ισορροπία μεταξύ των διαθέσιμων πόρων και των αλιευτικών δραστηριοτήτων. Ο κανονισμός προέβλεπε την πρόσβαση στους πόρους μέσω ενός αποτελεσματικού συστήματος χορήγησης αδειών.

γ Η μεταρρύθμιση του 2002

Τα μέτρα που εισήχθησαν με τον Κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 3760/92 δεν αποδείχθηκαν επαρκώς αποτελεσματικά για να θέσουν τέρμα στην υπεραλίευση και η εξάντληση των ιχθυαποθεμάτων πολλών ειδών συνεχίστηκε με ακόμη ταχύτερους ρυθμούς. Η κρίσιμη κατάσταση οδήγησε σε μεταρρύθμιση αποτελούμενη από τρεις κανονισμούς οι οποίοι εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο τον Δεκέμβριο του 2002 και τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2003:

- τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2371/2002 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2002, για τη διατήρηση και βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής (και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 3760/92 και (ΕΟΚ) αριθ. 101/76)·
- τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2369/2002 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2002, για καθορισμό των λεπτομερών κανόνων και ρυθμίσεων σχετικά με την κοινοτική διαρθρωτική βοήθεια στον τομέα της αλιείας (και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2792/1999 του Συμβουλίου)·
- τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2370/2002, της 20ής Δεκεμβρίου 2002, περί θεσπίσεως επείγοντος κοινοτικού μέτρου για τη διάλυση αλιευτικών σκαφών.

Πρωταρχικός στόχος της μεταρρύθμισης του 2002 ήταν να εξασφαλίσει ένα βιώσιμο μέλλον για τον κλάδο της αλιείας εγγυώμενη σταθερά εισοδήματα και θέσεις εργασίας για τους αλιείς και διασφαλίζοντας τον εφοδιασμό των καταναλωτών, διατηρώντας παράλληλα την εύθραυστη ισορροπία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Η μεταρρύθμιση καθιέρωσε μακροπρόθεσμη διαχείριση του αλιευτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένης της προετοιμασίας μέτρων εκτάκτου ανάγκης, με πολυετή σχέδια ανάκτησης των αποθεμάτων που βρίσκονταν εκτός των ασφαλών βιολογικών ορίων και πολυετή σχέδια διαχείρισης των λοιπών αποθεμάτων.

Για τη διασφάλιση περισσότερο αποτελεσματικής, διαφανούς και θεμιτής παρακολούθησης δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ελέγχου της Αλιείας που εδρεύει στο Βίγο (Ισπανία).

Με τη μεταρρύθμιση του 2002 οι αλιείς απέκτησαν μεγαλύτερες δυνατότητες συμμετοχής στη λήψη των αποφάσεων που τους αφορούσαν χάρη στη συγκρότηση Περιφερειακών Γνωμοδοτικών Συμβουλίων, τα οποία αποτελούνται από αλιείς, ειδικούς επιστήμονες, εκπροσώπους άλλων τομέων που σχετίζονται με την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, καθώς και από εκπροσώπους περιφερειακών και εθνικών αρχών και περιβαλλοντικών ομάδων και καταναλωτών.

Η μεταρρύθμιση της ΚΑΛΠ του 2013

Η μεταρρύθμιση του 2002 δεν ανταποκρίθηκε βραχυπρόθεσμα στις προσδοκίες, δεδομένου ότι συνεχίστηκε η υποβάθμιση ορισμένων αποθεμάτων. Ταυτόχρονα,

ανέκυψαν ορισμένα προβλήματα τα οποία έως τότε είχαν παραμείνει απαρατήρητα, όπως αυτό των απορρίψεων ιχθύων.

Το 2009, η Επιτροπή ξεκίνησε δημόσια διαβούλευση σχετικά με τη μεταρρύθμιση της ΚΑΛΠ, με σκοπό την ενσωμάτωση των νέων αρχών που έπρεπε να καθοδηγήσουν τον αλιευτικό τομέα της ΕΕ στον 21ο αιώνα. Έπειτα από μακρά συζήτηση στο Συμβούλιο και –για πρώτη φορά– στο Κοινοβούλιο, επιτεύχθηκε συμφωνία την 1η Μαΐου 2013 σχετικά με νέο καθεστώς για τον αλιευτικό τομέα με βάση τρεις πυλώνες:

- τη νέα ΚΑΛΠ (κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1380/2013)·
- την κοινή οργάνωση των αγορών των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας (κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1379/2013)·
- το νέο Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 508/2014).

Η νέα ΚΑΛΠ έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι οι δραστηριότητες στους τομείς της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας είναι μακροπρόθεσμα βιώσιμες από περιβαλλοντική άποψη και υπόκεινται σε διαχείριση που είναι συμβατή με τους στόχους της επίτευξης οικονομικών και κοινωνικών οφελών, καθώς και οφελών στον τομέα της απασχόλησης. Τα πιο σημαντικά σημεία είναι τα ακόλουθα:

- Η πολυετής διαχείριση με βάση το οικοσύστημα για να ενισχυθεί ο ρόλος που, στην προηγούμενη μεταρρύθμιση, είχε ανατεθεί στα πολυετή σχέδια, αλλά και για να καθιερωθεί μια περισσότερο προσανατολισμένη προς το οικοσύστημα προσέγγιση, με σχέδια πολλαπλών ειδών και σχέδια αλιείας, στο περιφερειακό πλαίσιο των ενωσιακών γεωγραφικών περιοχών.
- Μέγιστες βιώσιμες αποδόσεις (ΜΒΑ): λαμβάνοντας υπόψη τις διεθνείς δεσμεύσεις, όπως αυτή που αναλήφθηκε το 2002 στη σύνοδο κορυφής του Γιοχάνεσμπουργκ για τη βιώσιμη ανάπτυξη, η νέα ΚΑΛΠ θέτει τις ΜΒΑ ως κύριο στόχο για όλες τις αλιευτικές δραστηριότητες. Όπου είναι δυνατόν έως το 2022 το αργότερο, η θνησιμότητα λόγω αλιείας ορίζεται στο επίπεδο F_{msy} (το μέγιστο ποσοστό θνησιμότητας λόγω αλιείας για ένα δεδομένο απόθεμα, το οποίο χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της ΜΒΑ για το εν λόγω απόθεμα).
- Απαγόρευση των απορρίψεων: με την νέα μεταρρύθμιση τίθεται τέρμα σε μία από τις πλέον απαράδεκτες πρακτικές που συνηθίζονται στον αλιευτικό τομέα της ΕΕ. Οι απορρίψεις ιχθύων των ειδών που υπόκεινται σε ρυθμίσεις καταργούνται σταδιακά και, ταυτόχρονα, τίθενται σε εφαρμογή συνοδευτικά μέτρα για την επιβολή της απαγόρευσης. Από το 2019 η πολιτική για τις απορρίψεις έχει εφαρμοστεί σε όλο τον αλιευτικό τομέα της ΕΕ.
- Όσον αφορά την ικανότητα του στόλου, η νέα ΚΑΛΠ υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προσαρμόσουν τις αλιευτικές τους ικανότητες μέσω εθνικών σχεδίων, έτσι ώστε να είναι ισόρροπες σε σχέση με τις αλιευτικές τους δυνατότητες. Η αλιεία μικρής κλίμακας θα διαδραματίσει ειδικό ρόλο στη νέα ΚΑΛΠ. Η αποκλειστική ζώνη των 12 ναυτικών μιλίων για τους παραδοσιακούς στόλους παρατάθηκε έως το 2022.

- Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2017/2403^[1], ο οποίος θεσπίζει τους κανόνες που διέπουν τις δραστηριότητες των αλιευτικών στόλων της ΕΕ σε μη ενωσιακά και διεθνή ύδατα, καταρτίστηκε στο πλαίσιο των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ και σύμφωνα με τις αρχές της πολιτικής της ΕΕ. Οι ρυθμίσεις για την αλιεία στα ύδατα αυτά συνδέονται με τις συμφωνίες σύμπραξης βιώσιμης αλιείας και με τη συμμετοχή της ΕΕ σε Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης της Αλιείας.
- Η βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια αποβλέπει στην αύξηση των αποδόσεων με στόχο τον εφοδιασμό της ιχθυαγοράς της ΕΕ και την τόνωση της ανάπτυξης σε παράκτιες και αγροτικές περιοχές, μέσω εθνικών σχεδίων.
- Νέες υποχρεώσεις απαιτούν από τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τον ρόλο της επιστήμης, εντατικοποιώντας τη συλλογή δεδομένων και ανταλλάσσοντας πληροφορίες για τα αποθέματα, τους στόλους και τον αντίκτυπο των αλιευτικών δραστηριοτήτων.
- Μια αποκεντρωμένη διακυβέρνηση πρέπει να φέρει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων εγγύτερα στο αλιευτικό πεδίο: οι νομοθέτες της ΕΕ καταρτίζουν το γενικό πλαίσιο, ενώ τα κράτη μέλη αναπτύσσουν τα εκτελεστικά μέτρα και συνεργάζονται σε περιφερειακό επίπεδο.
- Η υφιστάμενη δέσμη τεχνικών μέτρων που περιλαμβάνεται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 850/98 συγκροτεί ένα πολύπλοκο και ετερογενές σύστημα διατάξεων, το οποίο επί του παρόντος βρίσκεται υπό αναθεώρηση, ούτως ώστε η νέα ΚΑΛΠ να αποκτήσει μια νέα δέσμη τεχνικών μέτρων.

Η κοινή οργάνωση των αγορών των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας περιλαμβάνεται στη μεταρρυθμιστική δέσμη.

Το νέο Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας θα λειτουργήσει ως χρηματοδοτικό μέσο που θα συμβάλει στην εφαρμογή της ΚΑΛΠ και της κοινής οργάνωσης της αγοράς των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

A. Αρμοδιότητα

- Αλιευτική νομοθεσία: η Συνθήκη της Λισαβόνας προβλέπει τη συναπόφαση (συνήθη νομοθετική διαδικασία).
- Προσχώρηση της ΕΕ στις διεθνείς συμβάσεις για την αλιεία και σύναψη συμφωνιών με χώρες που δεν ανήκουν στην ΕΕ (συναπόφαση με το Συμβούλιο).

B. Ρόλος

Η Συνθήκη της Λισαβόνας εκχωρεί μεγαλύτερη νομοθετική εξουσία στο Κοινοβούλιο, επιτρέποντάς του να συμβάλλει στη διαμόρφωση της ΚΑΛΠ και να επιβλέπει τους κανόνες που διέπουν τις δραστηριότητες των τομέων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ.

[1]Κανονισμός (ΕΕ) 2017/2403 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2017, σχετικά με τη βιώσιμη διαχείριση των εξωτερικών αλιευτικών στόλων, ΕΕ L 347 της 28.12.2017, σ. 81.

Το Κοινοβούλιο έχει εγκρίνει διάφορα ψηφίσματα σχετικά με την ανάγκη μεταρρύθμισης της ΚΑΛΠ, και συγκεκριμένα:

- Το ψήφισμα της 12ης Απριλίου 2016 σχετικά με την καινοτομία και τη διαφοροποίηση της παράκτιας αλιείας μικρής κλίμακας στις περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία^[2]. Συμβουλεύει την Επιτροπή να δώσει ύψιστη σημασία στην κοινωνικοοικονομική σημασία της παραδοσιακής παράκτιας αλιείας και της αλιείας μικρής κλίμακας εντός της ΕΕ.
- Το ψήφισμα της 27ης Απριλίου 2017 σχετικά με τη διαχείριση των αλιευτικών στόλων στις εξόχως απόκεντρες περιοχές^[3]. Το κείμενο περιέχει διατάξεις που αφορούν τις ιδιαιτερότητες και τις γεωγραφικές συνθήκες των εξόχως απόκεντρων περιοχών (ΕΑΠ) και οι οποίες αποσκοπούν στην καλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχονται δυνάμει του άρθρου 349 της Συνθήκης και της ΚΑΛΠ όσον αφορά τους κανονισμούς, τη χρηματοδότηση και τα προγράμματα, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ιδιαίτερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ΕΑΠ.
- Το ψήφισμα της 4ης Ιουλίου 2017 σχετικά με τον ρόλο του αλιευτικού τουρισμού στη διαφοροποίηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων^[4]. Το κείμενο αντικατοπτρίζει τον στόχο 4 της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020, με στόχο να καταστεί η αλιεία πιο βιώσιμη και οι θάλασσες πιο υγιείς, μέσω προώθησης της συμμετοχής του τομέα σε εναλλακτικές δραστηριότητες όπως ο οικολογικός τουρισμός.
- Τη θέση της 24ης Οκτωβρίου 2017 με τίτλο «Κοινή Αλιευτική Πολιτική: εφαρμογή της υποχρέωσης εκφόρτωσης»^[5]. Το ψήφισμα αυτό σχετίζεται με την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1380/2013 σχετικά με την Κοινή Αλιευτική Πολιτική^[6]. Σε αυτό, το Κοινοβούλιο ζητεί από την Επιτροπή να υποβάλει εκ νέου την πρόταση στο Κοινοβούλιο, αν την αντικαταστήσει με νέο κείμενο, αν της επιφέρει σημαντικές τροποποιήσεις ή αν προτίθεται να της επιφέρει σημαντικές τροποποιήσεις.
- Το ψήφισμα της 12ης Ιουνίου 2018 σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση της ερασιτεχνικής αλιείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση^[7]. Το κείμενο τονίζει την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι συλλέγονται τακτικά τα απαραίτητα στοιχεία για την ερασιτεχνική αλιεία, καθώς και την έντονη και καθοριστική σημασία της ανταλλαγής τέτοιων δεδομένων.

Irina Popescu
04/2023

[2]ΕΕ C 58, της 15.2.2018, σ. 82.

[3]ΕΕ C 298 της 23.8.2018, σ. 92.

[4]ΕΕ C 334 της 19.9.2018, σ. 20.

[5]ΕΕ C 346 της 27.9.2018, σ. 363.

[6][COM\(2017\)0424](#).

[7]ΕΕ C 28 της 27.1.2020, σ. 2.

